

Erdélyt illető

ORSZÁGOS KORMÁNYLAP.

1858-dik év.

II. R é s z.

VI. darab.

Kiadott és szétküldetett május 29-kén 1858.

9. szám.

Kibocsátványa

az erdélyi cs. k. helytartóságnak 1858 május 10-ről, mellyel a tetzhalottak felelevenítése és a hirteleni életveszedelmeknél nyújtandó első segély iránt nem orvosok számára kiadott oktatás tétetik közzé.

Kormányzó ur ő herczegsége nevében
a cs. k. alelnök
Lebzelttern s. k.

Oktatás

nem orvosok számára, a tetzhalottak felelevenítése, és a hirteleni életveszedelmeknél szükséges első segélynyújtás iránt.

A tetzhalálnál, a hirteleni életveszedelemnél és minden hasonló esetekben mindenk előtt arról kell gondoskodni, hogy:

- a) a szerencsétlenül járt ember vigyázva olly helyre hozassék, hol a felelevenítési és megmentési kísérletek kényelmesen és tökéletesen elővétehetőek, s olly állapotba helyeztessék, mi által nem csak az általánosán tudva levő, de főleg azon káros befolyások is elháríthatnak, mellyek a fenforgó életveszedelmet okozták;
- b) hogy egyszersmind s a lehető legsebbebben egy orvos hívassék s az az eset felől annyiban előre értesíttessék, hogy a szükséges megmentési eszközöket magával hozhassa;
- c) hogy a szerencsétlenül járt emberről mindazon ruhadarabok, kötők, keszkenők s t. eff., mellyek testét szorítják, befűzik vagy nyomják, leoldassanak.

Landes-Regierungsblatt

für

Siebenbürgen.

Jahr 1858.

II. A b t h e i l u n g.

VI. S t ü c k.

Ausgegeben und versendet am 29. Mai 1858.

No. 9.

E r l a ß

der f. k. Statthalterei für Siebenbürgen vom 10 Mai 1858, womit die Anleitung für Nichtärzte zur Wiederbelebung von Scheintodten und zur ersten Hilfeleistung bei plötzlichen Lebensgefahren bekannt gemacht wird.

Für Seine Durchlaucht den Herrn Gouverneur:
der f. k. Vice-Präsident
Lebzelttern m. p.

Anleitung

für Nichtärzte zur Wiederbelebung der Scheintodten und zur ersten Hilfeleistung bei plötzlichen Lebensgefahren.

Beim Scheintodte, bei plötzlicher Lebensgefahr und in allen ähnlichen Vorfällen ist vor Allem dafür zu sorgen, daß:

- a) Der Verunglückte mit Vorsicht auf einen Ort, wo die Wiederbelebungs- und Rettungsverfuche bequem und vollständig vorgenommen werden können, und unter Verhältnisse gebracht werde, wodurch derselbe nicht nur allgemein bekannten, sondern auch insbesondere jenen schädlichen Einflüssen entzogen wird, welche die vorhandene Lebensgefahr herbeigeführt haben;
- b) Daß zugleich und so schnell als möglich ein Arzt herbeigeholt und von dem Vorfall soweit unterrichtet werde, um die nöthigen Rettungsmittel mitnehmen zu können;
- c) Daß der Verunglückte von allen Kleidungsstücken, Bändern, Tüchern u. s. w. befreit werde, welche seinen Körper drücken, einschmüren oder pressen.

Бюлетинъ лѣ гьбернѣлѣи провинциале

pentrs

А Р Д Е А Л ъ.

Анлѣ 1858.

II. С Е П Ч І Ъ Н Е.

VI. тѣлнѣкѣ.

Есрадатѣ ми трѣмѣсѣ дн 29. Маѣ 1858.

Nr. 9.

Декретъ лѣ

гьбернѣлѣи ч. р. pentrs Ardealѣ din 10. Маѣ 1858, prin care се адрѣе ла пѣвлѣкѣ кѣносчѣнѣтѣ дндрентарѣлѣ pentrs nedoѣторѣ спре а реднѣсѣфлѣдѣи не чеѣ пѣрѣдѣи морѣи ми pentrs darea днтеѣиѣи тѣлнѣи де ажѣторѣи ла перѣкѣле де вѣоаѣтѣ неперѣвѣзѣте.

Pentrs Serenitatea sa domnѣлѣ гьбернѣлѣи ч. р. vice - premedinte
Лѣвѣлѣтерн м. п.

Адрентарѣи

pentrs nedoѣторѣи спре реднѣсѣфлѣдѣи преа морѣи пѣрѣдѣи морѣи ми спре darea днтеѣиѣи ажѣторѣи ла неперѣвѣзѣте primejdѣи де вѣоаѣтѣ.

Ла морѣи пѣрѣдѣи, ла неперѣвѣзѣте primejdѣи де вѣоаѣтѣ ми ла тѣте асѣменѣи днтѣлѣлѣлѣи маѣ пainte de тѣте трѣвѣе днргѣиѣи де ачѣеѣ, ка:

- a) непорочѣлѣлѣ сѣ се адрѣкѣ кѣ вѣгарѣе де самѣ ла знѣ локѣ, знде днчеркѣрѣи де алѣ реднѣсѣфлѣдѣи ми скѣлѣа, се поѣлѣ днтрѣпѣнде комодѣ ми не деплѣнѣ, ми сѣвѣ днтрѣпѣнѣрѣрѣи, приа карѣ елѣ сѣ фѣтѣ рѣтрѣсѣ пѣнѣсѣмаѣ дела дн де обѣште кѣносчѣтеле, чѣ маѣ кѣ самѣ дела ачѣеле инѣлѣинѣде сѣрѣкѣчѣоѣсе, карѣ аѣ прѣдѣсѣ primejdѣи де вѣеѣи де фѣаѣтѣ;
- b) ка deodatѣ ми не кѣлѣ се нѣте де кѣрѣндѣ сѣ се адрѣкѣ знѣ доѣторѣ, кѣрѣлѣ сѣ і се фѣкѣ кѣносчѣлѣ днтрѣ атѣла непорочѣрѣе, ка сѣ нѣлѣ ла кѣ сѣне трѣвѣнѣчѣоѣселе мѣлѣоѣе де скѣлѣаре;
- c) ка непорочѣлѣлѣ сѣ се скѣпе де тѣте вѣкѣлѣе де вѣстѣинѣте, лѣгѣлѣре, пѣлѣлѣрѣе лѣ ш. а. а. карѣ апѣсѣ, сѣрѣлѣгѣ сѣаѣ трѣтѣскѣ трѣлѣлѣ лѣи.

I. A hidegvettekkel való bánásmód.

1. A hidegvettek szánnál, szekérrrel vagy saraglyával egy hó-, szalma-, széna- vagy szacska-ágyon vigyázva vitessenek el a mentőhelyre, ne hogy a hideg által megmerevült fülek, ajkak, ujak, orr s t. aff. letörjenek.

2. A felelevenítési kísérletekre megrendelt helyiség se ne legyen befűtve, se a léghuzamnak kitéve.

Erre nézve alkalmas egy kamara, egy csűr, egy bolt, vagy egy előszoba.

3. Itt vágassanak le ovatosan a tetzhalott testéről a gunyák, fektessék egy néhány tenyérynyi magos hóágyra, fedessék bé a szájáig s oira lyukaig hasonlólag egy néhány tenyérynyi vastag hóval, s ez nyomassék mindenütt oda a testhez.

4. Ezen ágyban feküdjék a hidegvette mindaddig, míg az egészen felengedett és a nyaknak, deréknek s a tagoknak hajlékonysága beállott.

5. Ha e közben egy helyen a hó elolvadt, az egy frissel pótolandó ki, és ez hasonlóképpen a testhez odanyomandó.

6. Hogy ha a hó hiányzik, akkor a testet jéghideg vízbe mártott s időnként újra nedvesített takarók által, és ha ez utóbbiak is hiányzanak, egy finomra összetört jéggel elegyített vízfürdő által kell fölangeszteni.

7. Hogy ha a test felengedett, akkor az a hóágyból, a vizes takarókból vagy a hideg fürdőből kivéttetik, melegítellen lepedőkkel megszáritatik, egy fütellen szobába s hideg közönséges ágyba fektetik, és egy hideg takaróval betakartatik.

8. Hogyha ez által a test meglágyult és hajlékony lett, akkor az megmelegítetik lassan lassan előbb lanyha, azután melegebb lepedőkbeni beburkolás által, de a nélkül hogy megmeztelenítették, és az által, hogy a test körül és a taghajlások közé melegített és kendőkbe beborított tányérok, kövek, téglák vagy forró vízzel megtöltött és jól bedugott cserépalaczkok rakatnak.

9. Ha a leheletet nem vehetni észre, és ha az ér- vagy szivütést nem lehet érezni, akkor bé kell fecskendezni az orczat, a meztelen mellet és a hasat hideg vízzel, a közben meg kell csiklandani a lába talpát vagy egy nedves vékony tollal kell az orlyukakat és a torkot érinteni és itt vigyázva egy ingert gerjeszteni.

10. Nagyon czélszerű, a szerencsétlenül jártnak levegőt befujni; midőn annak az orralyukait az ember az ujaival vigyázva összenyomja és a saját szájával frissen beszívott levegőt a tetzholtnak előbb kitakarított szájába mérsékelten befujja és arra a hasát tenyereivel vigyázva és gyöngéden a mell felé felnyomja; ezt többször kell ismételni.

I. Behandlung der Erfrorenen.

1. Erfrorene sind mittelst eines Schlittens, Wagens oder einer Trage auf einem Lager von Schnee, Stroh, Heu oder Häckerling mit der Voracht an den Rettungsort zu bringen, daß die durch die Kälte spröde gewordenen Ohren, Lippen, Finger, Nase u. s. w. nicht abgebrochen werden.

2. Der für die Wiederbelebungsversuche bestimmte Ort darf nicht geheizt, aber auch nicht dem Luftzuge ausgesetzt seyn.

Es eignet sich hierzu eine Kammer, Scheune, ein Gewölbe, oder Vorhaus.

3. Hier schneide man dem Scheintodten mit Voracht die Kleider vom Leibe, lege ihn nackt auf ein, einige Hände hohes Lager von Schnee, bedecke ihn bis an den Mund und die Nasenlöcher ebenfalls einige Hände hoch mit Schnee und drücke diesen allenthalben an den Leib.

4. In diesem Bette muß der Erfrorene so lange liegen, bis er völlig aufgethaut ist, und sich die Gelenkigkeit des Halses, Rumpfes und der Gliedmaßen eingestellt hat.

5. Schmilzt inzwischen an einer Stelle der Schnee, so muß er daselbst durch frischen ersetzt, und dieser ebenfalls an den Leib angebrückt werden.

6. Mangelt es an Schnee, so muß der Körper durch das Einhüllen, in mit eiskaltem Wasser befeuchtete und damit von Zeit zu Zeit wieder benetzte Decken, und wenn es an den Letzteren gebricht, durch ein, mit fein zerstoßenem Eis vermischtes Wasserbad aufgethaut werden.

7. Ist er aufgethaut, so wird er hierauf aus dem Schneebette, den nassen Tüchern oder dem kalten Bade heraus genommen, mit ungewärmten Tüchern abgetrocknet, in ein ungeheiztes Zimmer in ein kühles gewöhnliches Bett gelegt und in eine kühle Decke eingehüllt.

8. Ist nun so der Körper weich und biegsam geworden, so erwärme man ihn allmählig durch Einhüllen in laue dann wärmere Tücher, ohne ihn jedoch zu entblößen und dadurch, daß man zu Seiten des Rumpfes und zwischen die Gliedmaßen erwärmte und in Tücher gehüllte Zeller, Steine, Ziegeln oder mit heißem Wasser gefüllte und gut verschlossene Flaschen (Plutzer) legt.

9. Wenn kein Athem bemerkt, und kein Puls oder Herzschlag gefühlt werden sollte, so besprize man das Gesicht, die nackte Brust und den Bauch mit kaltem Wasser, figle dazwischen die Fußsohlen oder führe einen befeuchteten Federbart in die Nasenhöhlen, in den Schlund (Schlundkopf) und übe hier behutsam einen Reiz aus.

10. Sehr zweckmäßig ist es, dem Verunglückten Luft einzublasen, indem man demselben die Nasenflügel mit den Fingern behutsam zusammendrückt und in den vorher gereinigten Mund des Scheintodten mit dem eignen Munde die eben frisch eingeathmete Luft mit mäßiger Kraft einbläst und hierauf den Bauch mit den flachen Händen behutsam und sanft gegen die Brust herauf andrückt; dieses Verfahren muß öfter wiederholt werden.

I. Трапареа децерацилорѳ.

1. Децерациі аѳ а се адыче къ о сание, трѳсърѳ аѳ къ о трагѳ не знѳ аштернѳтѳ де зънадѳ, паіе, фжнѳ аѳ мѳрѳнѳишѳ де паіе къ ачеа бѳгаре де самѳ ла локълѳ де скѳпаре, ка зрекіе, възеле, децетеле, пасълѳ ш. а. а. карі prin перѳ аѳ devenitѳ фржнѳрѳіе, съ нѳ се рѳмпѳ.

2. Локълѳ менѳтѳ пенѳрѳ черкѳрѳіе де рѳлпѳсфлѳцире п'аре съ фѳз лпкѳлѳзітѳ, лпсѳ нѳчѳ еспѳсѳ трѳсѳтѳрѳі де аерѳ.

Спре траѳа ачеаста се поѳрѳивескѳ къмѳрѳіе, шѳреле, болтеле сѳаѳ тѳнделе.

3. Ачѳ аѳ съ се таіе вестмѳнтеле де не мортпѳрѳѳѳлѳ къ бѳгаре де самѳ, апоѳ съ се ашезѳ не знѳ аштернѳтѳ де зънадѳ де кътеѳа палме, аконерѳндѳсе песте тоѳтѳ трѳнѳлѳ пжнѳ ла гѳрѳ шѳ ла нѳрѳіе пасѳлѳі сѳрѳшѳ къ зънадѳ де кътеѳа палме. шѳ апѳсжнѳдѳсе ачеаста песте тоѳтѳ не лжнѳ трѳнѳ.

4. Ап патѳлѳ ачѳаста аре съ закѳ децѳратѳлѳ пжнѳ кжндѳ с'а децѳредѳтѳ не деплѳнѳ, шѳ флѳсѳверѳітаеа гѳлѳлѳі, трѳнѳкѳлѳлѳ шѳ а мѳдзларѳелорѳ м'аѳ венѳтѳ лп фѳре.

5. Топѳндѳсе лптр'ачѳеа зндеѳа нѳоа, трѳѳѳе лпплѳнѳтѳ къ нѳѳѳ зънадѳ шѳ сѳрѳшѳ апѳсѳатѳ не лжнѳ трѳнѳ.

6. Лпсѳндѳ нѳоа, атзнѳчѳ трѳнѳлѳ аре съ се лпвѳлѳаскѳ лп пжнѳзѳтрѳе мѳіеѳо лп апѳ де гѳауѳ, скѳмѳжнѳдѳсе дпн кжндѳ лп кжндѳ, сѳр'кжндѳ арѳ лпсѳі ачѳеле, атзнѳчѳ децѳратѳлѳ трѳѳѳе децѳредѳтѳ лптр'о ѳале де апѳ мѳестекѳтѳ къ гѳауѳ нѳсѳтѳ фѳнѳ.

7. Децѳредѳжнѳдѳсе, се скѳѳте дпн зънадѳ аѳ дпн пжнѳзѳтрѳеле чѳле змѳде, аѳ дпн ѳале, сѳ штерѳе къ кѳрпѳе рѳчѳ, нѳжнѳдѳсе лптр'о оѳѳѳе пѳлпкѳлѳзітѳ, лптр'знѳ патѳ рѳче де ржндѳ, шѳ лпвѳлѳндѳсе къ о кѳперѳ рѳче.

8. Деѳкѳ трѳнѳлѳ а ажнѳсѳ а се фѳче тѳле шѳ лпковѳіеіѳѳсѳ, атзнѳчѳ трѳѳѳе лпкѳлѳзітѳ къ лпчѳѳлѳ prin лпвѳлѳрѳѳ лп кѳперѳе кълдішѳре, апоѳ маѳ калде, фѳрѳ алѳ деѳѳѳлѳ, шѳ prin ачѳеѳа, къ не лжнѳ трѳнѳкѳлѳлѳ трѳнѳлѳ шѳ лптрѳе мѳдзларѳе се пжнѳ тіѳре, петре, кърѳмѳіде лпкѳлѳзітѳ шѳ лпвѳлѳіе лп кѳрпѳе, аѳ плѳште де металѳ лпплѳште къ апѳ фѳрѳѳіе шѳ бѳне лпкѳіѳте.

9. Деѳкѳ нѳ с'арѳ сімѳі нѳчѳ о сѳфларѳе, нѳчѳ знѳ пѳлѳсѳ, сѳаѳ ѳатѳре де іпѳмѳ, атзнѳчѳ трѳѳѳе сіронѳтѳ ѳѳрѳзлѳ, пенѳлѳ голѳ шѳ фѳлеле къ апѳ рѳче, лптр' ачѳеѳа съ се гѳделе талпеле нѳіѳрѳелорѳ, сѳаѳ съ і сѳ ѳжре о пѳпѳуѳ де гѳскѳ змѳзітѳ лп нѳрѳіе пасѳлѳі, лп лпгѳіѳѳѳре сѳаѳ лп гѳлѳежѳ шѳ съ се фѳкѳ къ бѳгаре де самѳ о лптрѳжларѳе.

10. Еѳте фѳрте къ кале, а лпсѳфларѳе пѳпѳрѳчѳлѳлѳі аерѳ, сітрѳжнѳндѳі орпеле пасѳлѳі къ децѳтеле, шѳ лпсѳфлѳндѳі лп гѳра кърѳшѳтѳ къ гѳра ѳмѳлѳі аерѳлѳ чѳлѳ прѳспѳтѳ къ штерѳе мѳдепатѳ, апѳсжнѳдѳ лптр'ачѳеѳа къ бѳгаре де самѳ къ палмеле фѳлеле пѳпѳрѳчѳлѳлѳі кътрѳ пенѳтѳ; прѳчѳсѳрѳа. ачѳеѳа аре съ се рѳпѳѳѳаскѳ маѳ де мѳлѳе орѳ.

11. Mindenek előtt pedig a lélekzés és a vérforgás az által idéztetik elő, hogy az ember mindkét tenyerét a szerencsétlenül jártak hátsó közepére teszi és egy mérsékelt, gyöngé, a mellüreg felé irányzott nyomás által kicsiny, a közönséges csendes lélekzéshez hasonló szünetekben a mellüreget egyformán szükíti és a nyomás szüntetése által ismét tágítja; ezt hosszabb ideig kell folytonosan s még akkor is tenni, ha a szív- és érítés tisztábban mutatkozik. A szabad lélekzés kezdetét az által lehet megösmerni, hogy a megfeszített ágyékhártya már akadályozza; miszerint a hasat mint azelőtt könnyen lehessen felfelé nyomni, mire a hallható lélekzés szokott bekövetkezni. Eleinte félben szakad a szabad lélekzés, min mindannyiszor az említett hasnyomás ismétlése által segíteni kell.

12. A szoba már lassan lassan de mérsékeltén befűtöttik, a felelevenítettnek ha nyelni tud, egy fűdsá lanyha thea egy kalán bórrel vagy meleg sörrel elegyítve, és huslé adatik táplálékul.

13. Ha egyes felengedett tagok fájdalmat éreznek, azok lágy meleg kendőkbe beburkolandók, hogy ha pedig érzéketlenek, akkor hideg vízzel megmosandók.

14. Az erős szagú szereknek, mint például a salamiaszesznek az orra eleibe való tartása, a mellnek, hasnak s a tagoknak posztóval, kefével s t. eff. való dörgölése egészen mellőzendő, minthogy ezen szereknek alkalmazása általánosán véve többet ártanak mintsem használnak.

II. A vizbefúladtakkal való bánásmód.

1. A vízbe süllyedtek felkérésére és kihuzására saját arra készített eszközöket és a mentő horgot kéne használni. De ha ezt azon eszközök hiányában a közönséges evezőruddal kell megtenni, akkor ügyelni kell, hogy az elsüllyednek teste meg ne sértessék.

2. A vízből kihuzottnak tüstént meg kell takarítani a száját a mutató ujjal, a torkát egy ludtollal, és az orralyukait egy fülvájóval vagy egy kis papírós tekerccsel a habtól, iszaptól vagy porondtól.

3. Erre a testnek egy néhány másod percig az arczczal s a mellel lefelé irányzott ferde állást kell adni, hogy a gégeben meggyűlt víz a száján s az orrán ismét kifolyhasson, mi legjobban sikerül akkor, ha a test hosszán a hassal alafelé egy deszkára fektetik és a deszka egyik végének felemelése által annak ama ferde állás adatik, minél az ember a homlokot alul támogatja és egy kissé felfelé tartja.

11. Vor allem aber wird das Athmen und der Blutimlauf dadurch hervorgeufen, daß man die beiden Hände flach auf die mittlere Bauchgegend auflegt und durch einen mäßigen, sanften, gegen die Brusthöhle hierauf gerichteten Druck, in kleinen, dem gewöhnlichen ruhigen Ein- und Ausathmen ähnlichen Absätzen, die Brusthöhle gleichmäßig verkleinert und durch Nachlassen des Druckes wieder erweitert, auf diese Weise wird durch längere Zeit unausgesetzt fortgefahren und zwar auch dann, ja gerade auch dann noch, wenn der Herzschlag und Puls deutlicher werden. Den Beginn des selbstständigen Athmens erkennt man daran, daß das gespannte Zwergefell nun hindert, den Bauch wie früher leicht nach aufwärts drücken zu können, worauf das hörbare Einathmen zu erfolgen pflegt. Anfangs erleidet das selbstständige Athmen Unterbrechungen, welche jedesmal durch Erneuerung des angeführten Druckes auf den Bauch aufgehoben werden müssen.

12. Das Zimmer wird nun allmählig, jedoch mäßig geheizt, dem Wiederbelebten; wenn er schlungen kann, eine Schaale voll lauem Thee mit einem Schloßel voll Wein oder warmes Bier, zur Nahrung Nindsuppe gereicht.

13. Sollten einzelne aufgethaute Glieder schmerzen, so sind sie in lauwarme Tücher zu hüllen, sollten sie aber gefühllos geblieben seyn, so sind sie mit kaltem Wasser zu waschen.

14. Das vor die Nasen halten stark riechender Mittel z. B. des Salmiakgeistes, das Frottiren der Brust, des Bauches, der Gliedmaßen mit Tüchern, Bürsten u. s. w. ist ganz zu unterlassen, indem die Anwendung dieser Mittel im Allgemeinen mehr schadet als nützt.

II. Behandlung der Ertrunkenen.

1. Zum Auffuchen und Herausziehen eines im Wasser Untergesunkenen sollte man sich eigener Werkzeuge: des Suchens und Rettungshakens bedienen. Muß dieses bei deren Mangel mittelst der gewöhnlichen Ruderstangen geschehen, so hüte man sich den Körper des Verunglückten zu verletzen.

2. Dem aus dem Wasser Gezogenen reinige man sogleich den Mund mittelst des eingebrachten Zeigefingers; den Nasen mittelst des Bartes einer Gansfeder, die Nasenlöcher mittelst eines Ohrlöffels oder eines Röllchens Papiers vom Schaume, Schlammte oder Sande.

3. Hierauf gebe man seinem Körper durch einige Sekunden eine, mit dem Gesichte und der Brust nach abwärts gerichtete schiefe Lage, damit das in der Luftröhre angesammelte Wasser durch den Mund und die Nase wieder ausfließen kann, was am besten gelingt, wenn der Körper der Länge nach mit dem Bauche nach abwärts auf ein Brett gelegt und ihm durch das Emporheben des einen Brettendes jene schiefe Lage gegeben wird, wobei man die Stirne mit der Hand unterstützt und etwas nach aufwärts haltet.

11. Mai nainte de tote днсь ресфлареа ми черкьиреа сьипчелэси се ва провока припачеа, деакь отьлэ пьне амбеле палме не мижлокьлэ пьнтчелэси, ми прип о апьсаре кьмпьтэть, вьлхндэ, кьтрь гроана пентьлэси, дн пьстэти мичи, асемепоа сьфьлреи ми ресфьлреи дндатинате, гроана пентьлэси о мижкорезьтэ ми сарьши о льрчеште прип днчелареа кь апьсарьлэ, дн модьлэ ачешта се ва проchedo маи мьлэ тимпэ, не днчелэть, ми днкэ ми атьпчи, ва кьарэ атьпчи, кьндэ ватереа инемеи ми пьлсэьлэ днчеш а се арьта маи кьарэ. Днчепереа респирьчешнеи де сине се кьпьште де аколо, кь днлнса днфрамь акьт днпедекь а апьса фьлеле ка маи нainte зшорэ дн сьсэ, дьпэ каре обичьеште а зьта ресфлареа азьзверь. Ла днчештэ сьфере ресфлареа де сине днтрешперь, карь тотдезьна прип реночереа апьсрел пьмите не фьлеле треьбе сь се днлэтьреь.

12. Акьт одаиа кь днчелэьлэ днчепе а се днкьлэзи, днсь кь кьтпэьлэ, ресфьлечешьлэси і се дэ, деакь ноте днрнчи, зьэ фьлчешанэ пьлнэ де чаьт кьлэьлэ, кь о лнгрэь де сьпэ, аз о лнгрэь де внэ; сьэь де бере кьлэь, ми сьпэ кьтпире сьпэ де карне.

13. Деакь жьлэ дорэ зпеле дн мьдлареле децреште, ачеле аз сь се кьпьтешескь дн днвэьлэьрь кьлэьлэ, сар' де кьтвэ зпеле дн ачеле аз ретась цешепе, аз сь се сьпеле кь апэ рече.

14. Днереа ла пась а мижлочелорэ греш мьрочьторе д. е. а сьпирьлэси де салмакь, фрекьреш пентьлэси, а фьлелэси, а мьдларелорэ кь пьлэьрэ, перие ш. а. а. треьбе днлэьсрэть кь тотэьлэ; кьчь аплкареа зшорэ актфелэ де мижлоче дн де обьште сьпирь маи мьлэь де кьлэь че фьлочеште.

II. Трапареа днпекьацилорэ.

1. Сьра кьтареа ми скьтареа афарэ а зьлэ отэ че с'а кьфьндатэ дн апэ, арэ фь сь се сьлэжаскь отьлэ кь зпелете аьштите: кь кьрлнэ де кьтаре ми де сьтпаре. Фьндэ днсь отьлэ сьлэь дн лнса ачелора, а се ажьта кь решь дндатинагь, атпчи сь се пьзаскь де а вььта трэпэьлэ непорочьтэьлэси.

2. Отьлэси скьсэ дн апэ треьбе сь і се кьрэде де локэ гьра кь вьржреш депетьлэси чешьлэ микэ днтрэпса, сар' фьлчелэ прип о пешьцэ мьлэ де гьжкэ, пьрше пасьлэси прип о скьбьторе де зрешь сьэь прип зьэ сьлшорэ де хьрше, де сьпэь, де номолэ аз де пьснэ.

3. Дьпэ ачеша трэпэьлэ лэ арэ сь се ашешэ кь фаца дн жосэ кьтеша ськьнде, ка ана че с'а адьнатэ дн цешеле ресфьлреи, сь ноте кьрше афарэ не гьрэ ми не пась, каре есе маи вине ла кале, деакь трэпэьлэ дьпэ льпчеште се пьне не о ськьндэьрэ лэть кь фьлеле дн афарэ ми апои прип рьднкареша де кьпентьлэ ськьндэьреш і се дэ о пьсешьне пьешьтэ, сьпирьиндэсеш фьрештеа кь мьлэ ми днпьндэьлэ кььва дн сьсэ.

A vízbe fuladottat nem kell a fejére állítani, vagy egy hordóra keresztül tenni.

4. A tetzhalott ezután hanyat fektetik egy kényelmes állásra felemelt fővel és a menhelyre vitetik, hol levéve róla a gunyákat, a felelevenítésre szükséges meleg adatik neki.

5. Hogyha a vízbe bukás tél idején történt, s ha a test a hidegtől megmerevedett, akkor ezt előbb hóban vagy jéghideg vízben kell fölengeszteni, s csak azután neki a kellő fokozatu meleget az I. alatt említett elővigyázzal lassan lassan megadni.

6. Ha ezen működés a szabadban, egy folyó közelében vétetik elő, akkor a tetszőleg holttest akár

a) a napnál melegített fővénnyel takartatik be egész a nyakáig, és ez időről időre egy melegebbel váltatik fel, akár

b) kitételik szabadon a napnak felemelt fővel, avvagy felállítatik egy falhoz, minél a fejét a közvetlen napsugárok tartós hatásától meg kell oltalmazni.

7. Hogyha a megmelegítés egy épületben vétetik elő, akkor

a) a tetzhalott egy átmelegített szörderekalyra vagy illyes gyapjutakarókra fektetik, és hasonló melegített takarókba he is burkoltatik, vagy az

b) betéteik egy mellig érő meleg feredőbe, fél ülő helyzetben, hajadon fővel, meztelen nyakkal és mellel, és ez utolsók s a hátgrincz időközben meleg vízzel mosogatnak.

8. A lélekzés ismét elállítására nézve az I. 9, 10 és 11 alatt említettek szerint kell cselekedni.

9. Az illyféle felelevenítetteknek, minthogy könnyen visszaeshetnek az előbbeni élettelen állapotba, mindig gondos bántásra s a helyreállításig jó ápolásra van szükségök.

III. A felakasztottakkal és a megfojtottakkal való bánásmód.

1. Egy felakasztottat hirtelen s olly vigyázzal kell a kötélről levágni, hogy az ember a testet egyik kezivel vagy egy segéd mindkét kezével átkarolja s azután a kötelelet a felső véginél elvágja, nehogy a test egy esés által a földre megsértessék.

2. Mindenek előtt le kell oldani a kötelelet s a nyakkendőt a nyakáról, ki kell bontani az ing gallérát, ujjait, a mellényt, szoknyákat és a harisnyakötöket, le kell huzni róla minden szoros köntösöket.

Man unterlasse es-den Ertrunkenen auf den Kopf zu stellen, oder über ein Faß zu legen.

4. Der Scheintodte wird nun auf einer bequemen Bahre mit erhöhtem Kopfe auf den Rücken liegend an den geeigneten Rettungsort gebracht um ihm hier vor Allem, nach vom Leibe getrennten Kleidern den zum Wiederaufleben erforderlichen Grad von Wärme mitzutheilen.

5. Hat sich der Sturz in das Wasser zur Winterzeit ereignet, und hat der Körper die Steifigkeit eines Erfrorenen, so muß dieser vorher in Schnee oder eiskaltem Wasser aufgethaut und ihm dann mit der in Nr. 1 angegebenen Vorsicht der nöthige Wärmegrad nur nach und nach mitgetheilt werden.

6. Wird dieses Geschäft im Freien, nahe an einem Flusse vorgenommen, so belegt man entweder

a) die Scheinleiche mit an der Sonne durchwärmten Sand bis an den Hals, und vertauschet diesen von Zeit zu Zeit mit wärmeren, oder

b) man legt sie frei an die Sonne mit erhöhtem Kopfe, oder setzt sie an eine Wand, wobei der Kopf vor andauernder Einwirkung der unmittelbaren Sonnenstrahlen zu schützen ist.

7. Wird das Erwärmen in einem Gebäude vorgenommen, so legt man

a) den Scheintodten auf eine durchwärmte Matrage oder auf solche wollene Decken, hülle ihn auch in solche durchwärmte Decken ein oder

b) man bringt denselben in ein bis zum Brustkorb reichendes warmes Bad, in halbfigender Stellung mit bloßem Kopfe, Halse und Brust, wasche letztere und den Rücken mitunter mit warmem Wasser.

8. Um das Athemholen wieder herzustellen, ist sich nach dem sub I, 9, 10 und 11 Angeführten zu benehmen.

9. Wiederbelebte dieser Art bedürfen wegen der leicht eintretenden Rückfälle in den leblosen Zustand immer sehr sorgfältiger Behandlung und bis zu ihrer Herstellung, einer guten Pflege.

III. Behandlung der Erhängten und Erwürgten.

1. Ein Erhängter muß eiligst und mit der Vorsicht losgeschnitten werden, daß man seinen Leib mit dem einen Arme oder ein Gehilfe denselben mit beiden Armen umfaßt und dann erst den Strick am oberen Ende durchschneidet, damit er nicht durch einen Fall auf den Boden beschädiget werde.

2. Man befreie vor allem seinen Hals von dem Stricke, Würgebande und Halstuche, löste den Halsstragen, die Hemdärmel, die Weste, Beinkleider, die Schnürbrust, Röcke und Strumpfbänder, ziehe ihm alle festanliegenden Kleider aus.

A nъne не чeлъ дпнекатъ съ се сѣа дп крeштeтѣ аъ кѣкатъ пeчeтe o бѣтe, нъ ecлe къ калe.

4. Мортпъртълѣ акъм се ва адъче не о лавицъ комодъ къ капълѣ рѣдикатъ зъкъндѣ не спатe лa локълѣ потривитѣ нeнтрѣ скъпарe, спрe a i ce дпнпъртъши маї дптеїс de тоте, дъпъ чe i ce вopѣ лъа вeстминтeлe de ne тpънѣ, градълѣ de кълдъръ рeчepстѣ нeнтрѣ рeдпнсфлeдирe.

5. Дпкъмплжндъсe кѣдeрeа дп апъ дп тпмнѣ de eарнѣ, шї авкндѣ тpънълѣ дпцeпeпирeа знѣ дпгїeдaтѣ, маї дптеїс тpебъe тpънълѣ дeсгїeдaтѣ дп зъпадъ аъ дп авъ рeчe кa гїагa, шї апої съ i ce дeа къ прeкaздїлпeа apъaтѣ дп Nr. I, градълѣ тpебзїпчїocѣ de кълдъръ дпчeтѣлѣ къ дпчeтѣлѣ.

6. Днтрeпїнзжндъсe тpеабa aчeacta дп локъ лїбepѣ, aпpоnе de знѣ рѣжѣ, aтзпчї тpънълѣ мортѣ нъртѣ сeаѣ ce къпѣшeнтe

a) къ нъсїнѣ дпкълзїтѣ лa cоpе пъпъ лa гpъмазѣ, скїмъжндѣ нъсїпълѣ къ алълѣ маї кълдъцѣ, сeаѣ

b) ce нъne тpънълѣ лїбepѣ лa cоpе къ капълѣ рѣдикатѣ, сeаѣ ce нъne лa знѣ пъpетe, дпсъ капълѣ ce апърѣ de нeдптрeръпта инфлзїнцъ a нeмeзїaтeлop pазe de cоpе.

7. Днтрeпїнзжндъсe дпкълзїрeа дп o кълдирe, aтзпчї ce нъne

a) мортпъртълѣ не o мътрацъ дпкълзїтѣ не o пapтe шї ne алa, аъ ne cтpaлe de лжпъ, шї ce дпвълeнтe дп acemenї cтpaлe дпкълзїтe, сeаѣ

b) ce нъne днтp'o вaлe калдъ, кape'ї ажъпцe пжпъ лa капълѣ нeнтълѣ, дп пocїдїзнe cемї-meзжндѣ, къ капълѣ, къ гpъмазїї шї къ нeнтълѣ дeскїcѣ, шї aчeчтe ce спалъ къ апъ калдъ, кълeодaтѣ дпкъ шї спaтeлe.

8) Спрe a pеcтaзpa рeспїрaрeа, apе oмълѣ съ пъзаскъ чeлe дпшїрaтe съъ I, 9, 10, шї 11.

9. Рeдпнсфлeдїцїї дп мoдълѣ aчeстa, кa съ нъ pекадъ eаръшї дп cтapеа чeа нeдпcфлeдїтѣ, аъ тoтdеазна тpебзїнцъ de o тpаптapе фортe дпгpїжїтopе шї пъпъ лa a лop рeдпнсъпътoшape, de o пазъ бъпъ.

III. Траптаpеа спжнзpацїлop шї a cъгpъмадїлop.

1. Фъneа спжнзpацїлѣ тpебъe съ ce тaлe фортe дп гpавъ шї къ aчeа прeкaздїзнe, кa oмълѣ съ къпpїндъ къ знѣ бpaдѣ тpънълѣ лѣ, сeаѣ знѣ ажътъopїѣ съ'лѣ къпpїндъ къ амъeлe вpагe, шї апої съ i ce тaлe фъneа лa кaпeтѣлѣ de cъcѣ, кa съ нъ ce вaтъмe пpїп o кълзътъръ не пъмжнтѣ.

2. Маї nainte de тоте съ i ce cкaпe гжтълѣ de фъne, de лeгътъpa cъгpъмътopе, шї de кapна de гaтѣ, апої съ i ce aepїcackъ кpъвaтa, мжпeчeлe кълъшeї, вeстa, пaптaлoпїї, кopсeтѣлѣ, pокїeлe, кълъбeтeлe, шї съ ce дeсвpачe de тоте вeстминтeлe.

3. Azután vitessék el egy saraglyán alulról támasztott s felemelt fővel egy alkalmas menhelyre, meleg évszakban és kedvező időben inkább szabad ég alatt mint egy gőzös kunyhóba; fektessék felemelt fővel egy mindenfelől szabadon álló ágyra, és takartassék be egy könnyű takaróval.

4. A végett, hogy a testnek a kellő fokozatu meleg adassék, szükséges azt, ha kemény téli időben megmeredett, előbb hóágyban felengeszteni, s azután a hidegvettek iránt előszabott ovatossággal csak rendre rendre megmelegíteni.

5. Hogyha a tetszhalott nincs megmeredve, hanem csak hideg, akkor rakassanak a hunya alá és a lába talpára kendőkbe borított forró tárgyok, fedélcserépek vagy téglák, avvagy forró vízzel töltött és bedugott cseréppalaczkok.

6. Magokra hagyatott nem orvosok kell hogy az átmelegedett tetszhalottnak felváltva

- egy legyezővel vagy fuvóval friss levegőt fujanak a képibe;
- egy bizonyos távolságból hideg vizet fecskendezzenek az orczára s a mellére;
- itt is kell a felelevenítésre az I. 9, 10 és 11 alatt említett mód által törekedni;
- a felelevenítettnek, hogyha nyelni tud, egy findsa theát kevés borral vagy felmelegített sörrel elegyítve kanalanként betöltsenek, s ötlet egy magos párnázattal ellátott kényelmes ágyba nyugalomra fektessék.

IV. Azokkal való bánásmód, kik ártalmas levegőkben fuladtak meg.

1. A fuladás általi halál okoztathatik: olly helyiségekbeni mulatás által, mellyekben ártalmas levegők fejlődnek és összegyűlnek, oda tartoznak az égő fa- és kőszén által okozott gőz; a forradásban levő borból, serből, gyümölcsmustból keletkezett szénasavos gőz, a világitó gőz, a meghevített kénéleg-, légeleg- és sósavból fejlődött gőzök, a villany és lugsónak gőze; a levegő, melly a kutakban, vermekben, szemécsatornáknakban s hasonló helyeken fejlődik akkor, ha azok sok ideig zárva voltak és nem szellőztettek.

2. Egy illy esetben a tetszhalottnak mindenek előtt friss levegőt kell szerezni az ajtók s ablakok kinyitása által, főleg pedig azáltal, hogy az azon helyről, hol találattik, el- s a friss levegőbe vitetik.

3. Minekelőtte pedig az valaki által kihoztattnak, jó, p. o. pinczébe, hol forradozó

3. Man schaffe ihn sodann auf einer Trage mit durch eine Unterlage unterstütem und erhöhem Kopfe an den geeigneten Rettungsort, bei warmer Jahreszeit und günstiger Witterung lieber unter freiem Himmel, als in eine dunstige Stube, lege ihn mit erhöhem Kopfe auf ein allenthalben freistehendes Bett und hülle ihn in eine leichte Decke.

4. Um seinem Körper den nöthigen Grad der Wärme mitzutheilen, müßte dieser, wenn er in strenger Winterkälte erstarrt wäre, vorher im Schneebette aufgethauet und mit der, bei der Behandlung der Erfrorenen angegebenen Vorsicht nur allmählig erwärmet werden.

5. Ist der Scheintodte nicht erstarrt, sondern bloß kalt, so legt man in die Achselhöhlen zwischen die Ober- und Unterschenkel, an die Fußsohlen, heiße, in Tücher eingehüllte Teller, Dach- oder Mauerziegel oder mit heißem Wasser gefüllte und zugestopfte Flaschen (Blußer).

6. Sich selbst überlassene Nichtärzte müssen den durchwärmten Scheintodten abwechselnd

- mittelft eines Fächers oder Blasbalges frische Luft in das Gesicht zuwehen,
- aus einiger Entfernung kaltes Wasser in das Gesicht und auf die Brust spritzen,
- auch hier ist die Wiederbelebung durch das in I. 9, 10 und 11 angeführte Verfahren anhaltend anzustreben,
- dem Wiederbelebten, wenn er schlucken kann, eine Schale voll Thee mit etwas Wein oder warmes Bier eßlöffelweise einflößen, und ihn in ein bequemes Bett mit einer hohen Kopfunterlage zur Ruhe bringen.

IV. Behandlung der in schädlichen Luftarten Erstickten.

Der Erstickungstodt kann herbeigeführt werden: durch das Verweilen in geschlossenen Räumen, in welchen sich schädliche Luftarten entwickeln und anhäufen, dahin gehören der Dampf von glimmenden Holz- und Steinkohlen; das kohlen-saure Gas des in Gährung befindlichen Weines, Bieres, Obstmostes, das Leuchtgas, die Dämpfe der erhitzten Schwefel-, Salpeter- Salzsäure, des Phosphors, des flüchtigen Laugensalzes, die Luftarten, welche sich in Brunnen, Gruben, Unrathskanälen, und in ähnlichen Räumen dann vorfinden, wenn sie lange Zeit verschlossen geblieben und nicht gelüftet worden sind.

2. In einem solchen Falle muß dem Scheintodten vor Allem frische Luft zugeführt werden, durch Öffnen der Fenster und Thüren, besonders aber dadurch, daß er von dem Orte, in welchem er sich befindet, hinweg und in die freie Luft gebracht wird.

3. Bevor er aber von Jemand herausgeholt wird, ist es gut z. B. in den Keller mit einer

3. Дръ ачеа съ се пнъ не о трагъ къ зпъ къпъжъ, ка съ нбъ цинэ капъжъ дп сзсъ, шп съ се дзкъ ла локъжъ калификажъ пен-тпъ скъпаре, фииндъ тимпъжъ апъжъ къдзросъ шп температура фавориторе, маъ вине съв чоръжъ ливеръ, де къжъ дп о одаие аворосъ; съ се ашевъ къ капъжъ рѣдикатъ не зпъ патъ ливеръ шп съ се дпвълеаскъ къ о кзперъ зшоръ.

4. Спре а дпнпъртшп тръпъжъ лъп рече-рѣжъ градъ де къдзрѣ, ар тревъ маъ дп-тежъ, фииндъ ежъ дп черъжъ аспрѣ де еарпъ дпденепитъ, дедеиатъ дп патъжъ де зпнадъ, шп апол нмаъ къ дпчетъжъ дпкъжъитъ, къ пре-кажъднеа че с'а аръатъ ла трантареа челоръ дедеерапъ.

5. Нефииндъ мортпъртжъ дпдеиатъ, чи нмаъ рече; атпчп i се пнъ дп грониделе дела сзвпори дптре шолдзрпде де сзсъ шп де жосъ, ла талпеле пичоарелоръ тпере ферпнп дпвълите дп пжпзътпре, къръмиде де зидъ аъ цегле, сеаъ плште дпплште къ апъ ферпнте мп дпкисе вине.

6. Оменп, че нз сжнт дофтори, лъсапъ фииндъ де еине, аъ съ факъ мортпъртжъ дпкъжъитъ не ржндъ

- прпн о апъръторо сеаъ прпн нште фой-шорп вжнтъ дп фауъ'п,
- дпн о депъртаре оре каре съ дппро-ште къ апъ рече дп фада шп не пентъжъ болнавъжъ,
- шп ачп тревъ цинитъ ла редпсфледпреа ачелъта прпн трантареа аръатъ дп I, 9, 10 шп 11,
- редпсфледитъжъ, деакъ нбте дпгидп, съ i се словобъ дп гъръ зпъ филцеанъ плинъ де чажъ къ чева винъ аъ бере къдзжъ къ лпнгзпа де сзпъ, шп съ'жъ адзкъ дп-тръжъ патъ комодъ, къ зпъ къпъжъ дп-палъ спре а се одпхп.

IV. Трантареа челоръ дпнпѣшпцп дп сойрп де аере стрпкъчпосе.

1. Мортпеп прпн дпнпѣшпре се нбте къ-шзна: прпн петречереа дп локзрп дпкисе, дп карп се десфъшзръ шп гръмъдескъ сойрп де аере стрпкъчпосе, де ачп се цпнъ аворъжъ че есъ дпн кързпнп де лемпъ, аъ де пеатръ а-прпншп, расъжъ ачидъжъ карбоникъ дела мѣ-сжъ де винъ, де бере, де нбте че се афъ дп фербере, расъжъ лъмпепп, аворп дпфока-тжъ ачидъ де пчбосъ, де салптръ де саре, де фосфоръ, де саре лешпбосъ фзгъчпосъ, сойрпде аеръжъ, карп се афъ дп фжнтжне, пемтерп, дп канале де некъръжъ, шп дп асепепп спадърп, карп аъ сгажъ дпкъжъте тимпъ дпделзпратъ шп нз с'аъ аерпчптъ.

2. Дп о актфелъ де дпнтппларе морт-пъртжъ тревъ съ i се дпнтпжъ маъ паште де тоте аеръ прбснетъ, прпн декардереа фер-рестрелор мп а зшелоръ, еар' маъ алесъ прпн ачеа, къ се ва стръпзрта дпн локъжъ дп ка-ре се афъ, ла аеръжъ ливеръ.

3. Маъ паште дпсъ де а се скбте прпн чпнева афаръ, есте вине d. e. дп челарпе къ

folyadékok léteznek, a pinczeablakok s ajtók előre történt kinyitása után hideg vizet beönteni, vagy kutakba, vermekbe s a t. egy alkalmas előkészület által égő szalmát vagy égő forgácsot leeresztetni.

4. A megmentő egy eczetbe mártott s a száájához kötött spongiával egy keresztfára ültetve lassan leeresztetik, s azon kívül még egy kötelet köt a derekára a végett, hogy könnyen jelt adhasson, midőn akar felhúztatni, de az csak annyira ereszkedik le, míg egy magával vitt égő gyertya, fáklya, vagy egy égő fenyő forgács magától elalszik.

5. Az ártalmas levegőből kihozott tetzhalt, a nélkül hogy erősen megrázatnék, egy fris levegővel töltött hűves szobában, kedvező időben a szabadban, felemelt fővel a földre tétetik.

6. Erre a fejét téiben hóval kell megdörögni, más időtájban hideg boritékkal buborongatni, vagy hideg vízzel megöntözni, egy bizonyos távolságból azzal megfecskenőzni, a testet pedig egy megmelegített lepedőbe mint egy köpennyel beburkolni.

Továbbá eczettel is kell megmosni, és eczetet vízzel elegyítve neki beadni.

7. A végre, hogy a lélekzés ismét eléállittassék, az I. 9, 10 és 11 alatt említett eljárást kell állhatatosan követni.

8. Ezen szerek alkalmazását szünetenként mindaddig kell folytatni, míg egy sziszegés az orrában, egy csuklás vagy egy vastag habnak kiokádása beáll, vagy a míg minden felelevenítési remény eltűnt.

9. Hogy ezen okadás elősegíttessék, a torkát egy olajba mártott tollal kell ingerelni.

10. A hányás után szabadabban lélekelőt már most meg kell törölni, melegített lepedőbe könnyen beburkolni és egy magos párnázattal ellátott kényelmes ágyba fektetni, miszerént ezután az előhívott orvos által további orvosi kezelés alá vétessék.

V. A menykő által ütöttekkel való bánásmód.

1. Azt, hogy egy talált élettelen ember a menykőtől legyen megütve, meg lehet ösmérni

- egy az előtt történt menydörgéstről vagy egy egyes erős menykőütésről;
- a szerencsétlenül jártak gunyáin vagy annak tartózkodása helyén észrevehető kénkö- vagy villanyszagról;
- a testen, gunyákon, a házfalakan vagy egy más közel levő tárgyan történt sértésről.

2. A testnek megsértése többnyire csak

gährenden Flüssigkeit nach vorausgegangener Eröffnung der Kellerfenster und Thüren Kalkwasser hineinzugießen, oder in Brunnen, Gruben u. mittelst einer entsprechenden Vorrichtung brennendes Stroh, brennende Holzspäne herabzulassen.

4. Der Rettende wird mit einem in Essig getauchten, vor den Mund gebundenen Schwamme auf einen Knebel reitend und in einer Kurbel langsam herabgelassen und hat einen oben festgehaltenen Strick noch besonders um den Leib zu binden, damit er leicht ein Zeichen geben kann, wenn er heraufgezogen werden will. Er läßt sich aber nur so lange herab, als eine mitgenommene brennende Kerze, Fackel, ein brennender Kienspan nicht von selbst erlischt.

5. Der aus der schädlichen Luft geschaffte Scheintodte wird, ohne ihn stark zu rütteln, in einem kühlen mit reiner Luft gefüllten Zimmer, bei günstigem Wetter im Freien, mit erhöhtem Kopfe auf die Erde gelegt.

6. Hierauf muß der Kopf, im Winter mit Schnee gerieben und zu einer andern Jahreszeit mit kalten Umschlägen belegt, oder mit kaltem Wasser begossen, aus einiger Entfernung damit bespritzt, der Körper mit einem erwärmten Leintuche wie mit einem Mantel umhüllt werden.

Auch sind Essigwaschungen und Einflößung von Essig mit Wasser vorzunehmen.

7. Um das Athemholen hervorzurufen ist das sub I, 9, 10 und 11 angeführte Verfahren mit Ausbauer gleichfalls einzuleiten.

8. Mit diesen Mitteln ist abwechselnd so lange fortzufahren, bis sich ein Zischen in der Nase, ein Schluchzen oder das Erbrechen eines dicken Schaumes einstellt oder bis alle Hoffnung einer Wiederbelebung schwindet.

9. Um dieses Erbrechen zu begünstigen, soll der Rachen mit einem in Del getauchten Federbarte gereizt werden.

10. Der nach dem Erbrechen freier Athmende wird nun abgetrocknet, in gewärmte leinene Tücher locker eingehüllt und in ein bequemes mit einer hohen Kopfunterlage versehenes Bett gebracht, um sodann von dem herbeigerufenen Arzte weiter behandelt zu werden.

V. Behandlung der vom Blitze Getroffenen.

1. Daß ein leblos gefundener Mensch vom Blitze getroffen worden sei, erkennt man

- aus einem vorausgegangenen Gewitter oder einem einzelnen heftigen Donnerschlage,
- aus den an den Kleidern des Verunglückten und in seinem Aufenthaltsorte wahrzunehmenden Schwefel- oder Phosphorge- rüche;
- aus den Beschädigungen am Körper, an den Kleidern, den Wänden des Zimmers oder eines anderen nahen Gegenstandes.

2. Die Beschädigungen des Körpers sind

Флзидитъи че Фербъ, дъпъ deokidepea Фере-стрелоръ челаріалі ші а зшелоръ, а вѣрса апъ рече, сѣъ дп Фхпжне, пештере ш. а. а prin о препѣрѣчѣне кореснзпзѣоре а сло-вози дп лъзптръ паѣ, сѣаъ сѣрчеле апринсе.

4. Скъпторіа.ъ се ва словози дпчелішоръ, лератъ ла гъръ къ зпъ вѣрете здатъ дп оуетъ, кълѣрпндъ не зпъ скълзшъ дптр'о дпвѣртіторе, ші тревѣе съ маі леѣе де трѣпъ дпкъ ші о Фъне, каре се цпне ла гѣра пештереі вине, ка къ аѣеа съ пѣтъ да зшоръ зпъ семнъ, врдндъ а фі трасѣ аФаръ. Елъ дп-сѣ се словоде нѣмаі пѣпъ аколо дп пештеръ, пжпъ знде о лѣмпнъ апринсѣ, о Факлъ, о прѣжпъ решпнѣсѣ апринсѣ се сѣпѣе де сине.

5. Омѣлъ пѣртъ мортъ, каре с'а скосъ дп аерѣлъ челъ стрікѣчѣосѣ, се ашеазъ, Фѣр-рѣ а се скѣзѣра таре, дптр'о одаѣе рекорѣ-сѣ дпплѣтъ къ аеръ къратъ, фпндъ тпмпнлъ Фрѣмосѣ, пре пѣжпнѣ сѣъ черѣлъ ливеръ, къ капѣлъ рѣдікатъ.

6. Дъпъ аѣѣста капѣлъ дп тпмпъ де сар-пъ се Фреакъ къ пѣосъ, сар' дп алъ тпмпъ алъ аѣлѣ се коплешенте къ дпвлѣтѣре речі сѣаъ се стропешенте къ апъ рече дпн ѡре каре депѣртаре, ші трѣпѣлъ се дпвлѣшенте къ о къ-перѣтѣ де пнъ дпкълзпѣтѣ ка ші къ о мантелъ.

Маі аъ а се дптреспрпнде ші спѣлѣрї къ оуетъ, ші о пчлѣлѣчѣне де оуетъ местекатъ къ апъ.

7. Спре а рекѣтма ресѣлѣреа, арѣ а се пѣне ла кале прочесѣра арѣлѣтъ сѣъ I, 9, 10 ші 11. къ рѣвдаре пжпъ дп сѣжршпѣ.

8. Къ мпжлѣчеле аѣѣете тревѣе пѣрчесѣ дпашпте къ прекѣртаре пжпъ атпчп, пжпъ кжнд се арѣтъ о вѣсѣвѣре дп пасѣ, о сѣспп-паре сѣаъ вѣрсареа зпѣі снѣтѣ грѣсе, сѣаъ пжпъ кжндъ перѣ тѣтъ нѣдеждеа де о рѣдп-сѣфлѣеѣре.

9. Спре а ажѣта вѣрсѣѣтра аѣѣѣста, Фл-чѣле аъ а се дпѣрѣтѣа къ о пенпѣѣ де гѣкѣ пѣлѣтъ дп олеѣ.

10. Омѣлъ ресѣлѣкжндъ маі ливеръ дъпъ вѣрсѣѣтръ, се ва свѣчї, се ва дпвлѣлї зшоръ дп кѣперѣе де пнъ дпкълзпѣтѣ, ші се ва аше-за дптр'зпъ патъ комодъ къ къпѣлѣтѣ рѣдікатъ, спре а фі къѣтѣтѣ маі депарѣе де кътръ до-торѣлъ кпѣмѣтѣ.

V. Трапѣреа челоръ ловпѣї де Фѣлѣеръ.

1. Кѣм къ зпъ омъ, че с'а аѣлатъ Фѣрѣ-де вѣѣаѣѣ, еѣте ловпѣї де Фѣлѣеръ, се кѣнѣште:

- дпн о темпѣѣѣѣѣѣ че а прѣчесѣ, сѣаъ дпн о сѣпѣрѣ ловпѣїрѣ пѣтерпѣкъ де трѣѣнетъ,
- дпн мпросѣлъ де пѣѣѣсѣ аъ де фѣсѣфѣръ, че се сѣмте дпн вѣѣтмпнтеле пѣпѣрѣѣтѣ-лѣї мп дпн лѣкѣлъ знде се аѣлъ елъ зѣ-кжндъ;
- дпн вѣѣлѣтрѣле че се аѣлъ пѣ трѣпѣлъ, пѣ вѣѣтмпнтеле аъ пѣрѣѣїї кѣѣѣї лѣї, сѣаъ а алѣї ѡѣѣѣтѣ маі д'апрѣне.

2. Вѣѣлѣтрѣле трѣпѣлѣї сѣнтъ маі къ са-

felületes és közönségesen áll egy a fejétől vagy a derekától egészen a lábujakig lenyúló egy ujszélességnyi rézveres bőrsurlódásban, a faágokhoz hasonló mellék- és végsugárokkal.

3. Hogyha valaki egy szobában vagy egy zárt helyen ütetett meg a menykötől, akkor ki kell hirtelen ajtót ablakot nyitni s a szerencsétlenül járt embert hamar a szabad levegőre vinni.

4. Hogyha egy a mezőn a menykötől ütött embert nem lehet azonnal a legközelebbi helységbe vinni, akkor azt levelkeztetve friss füre kell fektetni, friss falevelekkel vagy vékony faágakkal betakarni, s ezeket frissen ásott földdel egy tenyérnyi vastagságra egészen az orzáig behinteni; azután sietni kell aziránt intézkedni, hogy a legközelebbi helységbe vitessék el.

5. A menhelyre érkezve az levelkeztetve egy kényelmes fekhelyre felemelt fövel helyezendő, a fejére hideg borongatást kell rakni, vagy azt hideg vízzel megöntözgetni, a testit egy melegített lepedőbe mint egy köpönyegbe beburkolni, s a lábait lanyha lábvizbe betenni.

6. A lélekzés ismét elállítására nézve az I. 9, 10 és 11 alatt említettekhez kell magát tartani.

7. A felelevenítés után rendszerént beállani szokott ájulások, a hátramaradt kábultság, álmoság vagy szédülés, a félre beszélés, az egyes tagok szélhűdése, egy szorgos orvosi kezelést igényelnek.

8. Az égetések ellen mindaddig kell hideg vizet használni, míg a fájdalom megszűnt.

Mindezen felelevenítési kísérletek (I—V) egynehány óra előtt félbe nem hagyandók.

VI. A megégetettekkel való bánásmód.

1. Minden megégetési esetben arra kell törekedni, hogy a méreg rögtön s mentől hamarabb egy okozott hányás által a gyomorból kitakarítsassék, csak az ugynevezett ételő mérgeknel, millyen p. o. a gáliczolaj, választóvíz, a só- vagy legélegsav, a lug s a t., kell a hányásra való ingerlés előtt mindég a 2. s 3. alatt említett eljárást követni.

Hogy a hányás okoztassék, ingerelni kell az innyet s a nyeldeklot egy nedvesített tollal, vagy dugja be a szerencsétlen maga ujját mélyen a torkába.

A hányás nagyon elősegítettik azáltal, ha a gyomor erősen megtöltetik valamelly folyadékkal.

Annálfogva tehát adni kell a megégetett-

meistens bloß oberflächlich und bestehen gemeinlich in einem vom Kopfe oder Rumpfe sich bis zu den Fußzehen erstreckenden, einem querfingerbreiten kupferrothen Hautstreifen, mit dentritischen (den Baumzweigen ähnlichen) End- und Seitenstrahlen.

3. Ist Jemand in einem Zimmer oder in einem anderen geschlossenen Orte vom Blitze getroffen worden, so öffne man schnell die Thüren und Fenster und trage den Verunglückten eiligst in die freie Luft.

4. Kann ein auf freiem Felde vom Blitze Getroffener nicht sogleich in den nächsten bewohnten Ort geschafft werden, so lege man den Entkleideten auf frisches Gras, belege ihn mit frischen Baumblättern oder zarten Baumzweigen, bestreue diese bis an das Gesicht eine Querhand hoch mit frisch aufgegrabener Erde und eile um Anstalt zu treffen, ihn in den nächst bewohnten Ort zu transportiren.

5. Am Rettungsorte ist er entkleidet in eine bequeme Lage mit erhöhtem Kopfe zu bringen, sein Kopf mit kalten Umschlägen zu belegen, oder mit kaltem Wasser zu begießen, der Körper in ein erwärmtes Leintuch wie in einem Mantel einzuhüllen, seine Füße sind in ein lauwarmes Fußbad zu setzen.

6. Um das Athemholen wieder herzustellen, ist sich wie I. 9, 10 und 11 zu benehmen.

7. Die nach der Wiederbelebung sich gemeinlich einstellenden Ohnmachten, die zurückbleibende Betäubung, Schläfrigkeit oder Schwindel, das Irrededen, die Lähmung einzelner Gliedmaßen, erfordern eine sorgfältige ärztliche Behandlung.

8. Gegen die Brandschäden wird so lange kaltes Wasser angewendet, bis der Schmerz nachgelassen hat.

Alle diese Belebungsversuche (I—V) sind nicht vor einigen Stunden aufzugeben.

VI. Behandlung der Vergifteten.

1. In jedem Vergiftungsfalle trachte man das Gift durch Hervorrufen von Erbrechen also gleich und so schnell als möglich aus dem Magen zu entfernen, nur bei den sogenannten ägenden Giften, z. B. dem Vitriolöl, Scheidewasser, der Salz- oder Salpetersäure, Lauge u. beobachte man vor der Reizung zum Erbrechen stets das sub 2 und 3 angeführte Verfahren.

Um Erbrechen hervorzurufen, reize man den Gaumen und Schlund (Schlundkopf) mit einem angefeuchteten Federbart oder lasse den Verunglückten selbst den Finger tief in den Rachen einführen.

Das Erbrechen wird sehr befördert, wenn man den Magen mit einer Flüssigkeit recht anfüllt.

Daher lasse man den Vergifteten Wasser,

мъ нѣмаі сѣперфіціалі, сѣаѣ не деасѣпра, ші кѣсѣѣ де обшѣ динѣр'о вѣрсѣаре а полѣі, роміѣ ка арѣма, че се траѣе дела капѣ, аѣ дела трѣпкѣлѣ трѣпкѣлѣі, пѣпѣ ла деѣетеле пічіорелорѣ, дн лѣѣіме де зпѣ деѣетѣ дн кѣрмезішѣ, ка раѣе dentritиче кѣтрѣ капетѣ ші не де лѣѣрї.

3. Ловинѣ не чінева трѣснетѣлѣ дн касѣ, сѣаѣ дн алѣ локѣ днкісѣ, атпчї отѣлѣ трѣвѣ сѣ дескідѣ де локѣ зшеле ші фѣрестреле, ші не непорочїлѣ сѣлѣ дѣкѣ фѣрѣ днтѣрзїере ла аерѣлѣ ліберѣ.

4. Непѣтѣндѣсе де локѣ депорта зпѣ отѣ ловїѣ де трѣснетѣ дн кѣтпѣлѣ ліберѣ, дн локѣлѣ челѣ маї д'анроне днлокоїѣ, атпчї зпѣлѣ ка ачела трѣвѣ десѣрѣкатѣ ші пѣсѣ не ѣарѣ прѣспетѣ, апої копленїѣ кѣ фѣї прѣспете де помѣ, сѣаѣ кѣ кренѣѣе делїкате, прѣсѣрѣндѣле ачеле пѣпѣ ла образѣ кѣ пѣтѣнтѣ сѣпатѣ прѣспетѣ дн грѣсіме де зпѣ деѣетѣ кѣрмезішѣ, апої сѣ се пѣпѣ пѣѣѣре ла кале кѣ тѣѣ іѣѣеала, ка непорочїлѣ сѣ се стрѣпѣрте дн сѣѣлѣ челѣ маї д'анроне локїѣлѣ.

5. Ла локѣлѣ скѣпѣреї аре елѣ сѣ се десѣраче ші сѣ се адѣкѣ днтѣр'о пѣсѣїѣне комѣдѣ кѣ капѣлѣ рѣдікатѣ, ла капѣ трѣвѣ сѣ се апліче днѣлїѣѣре речї, сѣаѣ капѣлѣ сѣ і се сѣропѣаскѣ кѣ апѣ рече, трѣпкѣлѣ сѣ се днѣлѣаскѣ днтѣр'о кѣперѣ де іпѣ днкѣлїѣлѣ ка днтѣр'о мѣнтѣлѣ, пічїореле лѣї аѣ сѣ се пѣпѣ днтѣр'о вѣле кѣлѣѣѣѣ.

6. Сѣре аї рѣстѣѣра рѣспїрѣчїѣнеа, аре отѣлѣ сѣ пѣзаскѣ челе зїсе дн I, 9, 10, шї 11.

7. Лемїнѣрїе, карї де обшѣ се івѣскѣ дѣпѣ рѣдѣсѣѣлѣѣїре, асѣрѣїреа че рѣтѣпѣ днѣрентѣ, аплекарѣа сѣрѣ сомѣ, сѣаѣ амеѣѣеала, ворѣїреа днтѣрѣїреа, днѣпенїреа зпѣрѣ мѣдѣларе, черѣ о сїрѣїѣїреа трѣнтѣре доѣтѣрїчѣаскѣ.

8. Дн контра арсѣрелор се ва днтѣрѣзїнѣа алѣ рече пѣпѣ кѣндѣ ва днчѣѣа дѣрѣреа.

Тѣле днчеркѣрїе ачѣѣе де рѣдѣсѣѣлѣѣїре (I. V.) н'аѣ сѣ днчѣѣе днпїнте де кѣѣѣеа чѣасѣрї.

VI. Трапѣреа отѣрѣвїїлор.

Дн тѣѣ днтѣтпѣлареа де отѣрѣїре отѣлѣ аре сѣ черче а депѣрѣа де локѣ венїпѣлѣ сѣаѣ отѣрава днп стѣмаѣлѣ прїп проѣокарѣа вѣрсѣреї, нѣмаї ла аша нѣтїтеле венїне корѣсіве, д. е. ла олеїлѣ де вітрїолѣ, ла апѣ тѣре, ла ачїдѣлѣ сѣрѣї аѣ алѣ салпѣтрѣї, ла алкалілѣ ш. а. а. трѣвѣ сѣ пѣзаскѣ отѣлѣ днпїнте де днтѣрѣїтѣреа сѣре а вѣрѣса, прочѣсѣра арѣтѣлѣ сѣѣ 2 шї 3.

Сѣре а продѣче вѣрсѣѣѣра, отѣлѣ аре сѣ днтѣрїѣе черѣлѣ гѣреї шї днрїїѣїѣреа кѣ о пѣпїѣѣ де гѣѣкѣ змезіѣлѣ, сѣаѣ сѣ лѣсе не непорочїлѣ ка сѣшї вѣѣе елѣ сїпѣрѣ деѣетѣлѣ дн гѣрѣ адѣпкѣ.

Вѣрсѣреа се днпїнтеаѣѣ преа мѣлѣ деаѣкѣ отѣлѣ днпїле фѣрте тѣре стѣмаѣлѣ кѣ о флїдїтѣте. Де ачѣѣа днвенїпатѣлѣ трѣвѣ лѣсѣлѣ сѣ вѣа дн рѣстїмѣрїї апѣ, лѣпѣ, зѣрѣ шї

nek poharanként s szünetenként sok vizet, tejet, savót s a később megnevezendő folyadékokat hogy igyék; — gyakran áll be magától a hányás, de ha nem, akkor ingerelni kell a géget (nyeldeklőt).

Egyes mérgeknél főképpen a következőkhöz lehet magát tartani.

2. Étető savak általi megmérgezések.

A szerencsétleneknek adni kell egymásután több pohár vizet inni, mellybe 1—2 kalán égetett keserag (magnesia) vagy egy pár tojás vegyítendő, vagy adni kell higitott meszes vagy krétás vizet, szappanvizet vagy tejet, mandulatejet hogy igyék, ez kell hogy az étető savat összefogja főképp pedig meghigítsa, s hogy azután a meghigitott sav kihányassék.

3. Lugnemű testek általi megmérgezések.

Adni kell higitott savakat inni bőségbe, u. m. eczetes vizet, citromos vizet, felolvasztott borsavanyt, vízzel elegyített savanyu bogyóvizet, közbe mandulatejet, tejet, egy évő kalánnal olajat, s igy eszközöltessék a hányás.

4. Mireny (egérkö) általi megmérgezések.

Rögtön meg kell indítani és ismételni a hányást, adni kell hogy igyék vizet vasrozsdával elegyítve, keserag-at (magnesiát) vízzel, lanyha vizet, meszes vizet, nyálkás és olajos italokat bőségbe, és ha nem jön magától a hányás, azt az említettek szerint fel kell gerjeszteni.

5. Rézrozsdá (grünspan) és egyéb rezes tankészitmények általi megmérgezések.

El kell mellőzni mindenféle savanyu italokat, és eszközölni kell ismételt hányást, adván a szerencsétlennek bőven tojás fejeivel elegyített vizet, czukros vizet, keseragtejet (magnesiát vízzel elegyítve) tejet, savót, huslevet és nyálkás italokat.

Hasonlóképpen kell bánni a kéneső-tankészitmények és egyéb mérges érczek általi megmérgezéseknél.

6. Növények vagy állattestek általi megmérgezések.

Ide tartoznak a gombák, a rothadt hus, rothadt kolbász, turó, a körösbogár, mákony (opium), a bürök, maszlag, gyürüvirág, a maszlagos nadragulya, a beléndek s a t. Ezen megmérgezési esetekben is arra kell törekedni, hogy a megettét rögtön s ismételt hányás által az ember kiadja, e végre ingerelni kell a géget és meg kell tölteni a gyomrot lanyha vízzel, nyálkás és olajos italokkal, közben lehet adni szünetenként meleg fekete kávé is inni.

A körösbogaraknál, az azokból készített festvényeknél (tinktura) a rothadt kolbász és turónál pedig ártalmas olajat és olajos italokat adni.

Milch, Mollen und die später angeführten Flüssigkeiten in großen Mengen, gläserweise in Abfällen trinken; häufig schon wird das Erbrechen von selbst erfolgen, wenn nicht, so reize man den Schlund.

Insbefondere kann man sich bei den einzelnen Giften nach Folgendem richten.

2. Vergiftungen durch ätzende Säuren.

Man läßt die Verunglückten hintereinander mehrere Gläser Wasser, welchem man 1—2 Löffel gebrannte Magnesia oder ein paar Eier einrührt, oder man läßt sie verdünntes Kalk- oder Kreidewasser, Seifenwasser oder Milch, Mandelmilch trinken, es soll dadurch die Säure zum Theil gebunden, vorzüglich aber verdünnt und die verdünnte Säure dann ausgebrochen werden.

3. Vergiftungen durch Laugenartige Körper. Man gebe verdünnte Säuren reichlich zum Trinken, als: Essigwasser, Citronenwasser, Weinsäurelösungen, gewässerten sauren Beeren-saft, dazwischen Mandelmilch, Milch, ein Eßlöffel voll Del und bewirke das Erbrechen.

4. Vergiftungen durch Arsenik (Gütterich, Stattengift). Man errege sogleich und wiederhole das Erbrechen, lasse Wasser mit beigemischtem Eisenrost, Magnesia mit Wasser (Magnesiamilch), laues Wasser, Kalkwasser, schleimige und ölige Getränke reichlich trinken und errege, wenn es nicht von selbst geschehen sollte, wie gesagt Erbrechen.

5. Vergiftung durch Grünspan und andere Kupferpräparate. Man vermeide alle sauren Getränke, und unterhalte wiederholtes Erbrechen, indem man dasselbe zugleich durch reichliche Darreichung von Wasser mit eingewürtem Eiweiß, Zuckerwasser, Magnesiamilch, Milch, Mollen, Fleischbrühen und schleimigen Getränken unterstützt.

Auf gleiche Weise verfähre man bei Vergiftungen mit Quecksilberpräparaten und anderen giftigen Metallen.

6. Vergiftungen durch Pflanzen oder Thierkörper. Es gehören hieher Schwämme, Pilze, faulendes Fleisch, faulende Würste, Käse, die spanische Fliege, das Opium, der Schierling, Stechapfel, Fingerhut, die Tollkirsche, das Bilfenkraut u. s. w. Auch in diesen Vergiftungsfällen trachte man das Genoffene durch sogleiches und wiederholtes Erbrechen zu entleeren, reize zu diesem Zwecke den Schlund und fülle den Magen mit lauem Wasser, schleimigen, öligen Getränken, dazwischen kann man absatzweise schwarzen warmen Kaffee trinken lassen.

Bei den spanischen Fliegen, der daraus bereiteten Tinktur, bei faulen Würsten und Käse jedoch ist es nachtheilig Del und ölige Getränke zu reichen.

Flüßigkeitale inspirate mai trziš an kztymim marí, kš pšharšlš; adeseorí vřrcarša zřmeaž de cine, ear' deakš nš, atšnčí omšlš are sš antřpíte anřiđitšrea.

Kš deocesipe se póte omšlš andřenta la řiřkare anveninare dšpš zřmštoršle:

2. Anveninřpří prin ačide korosive.

Neporočičí se lasš sš vea dšpš olalš maí mšle pšharš de anš, kare se mectekš kš 1—2 lingře de magnesič arcš, seš an kare se slobođe o přreko de ošo, seš se pšpš sš vea anš sšvřiatš de varš, aš de kreťš, anš de sšponš, seš lante aš lante de mirdale, prin ačeste akrimoa se laarš, seš se sšvřie, anoi ačidšlš sšvřieatš se varš ašarš.

3. Anveninřpří prin trřpřpří lešiššce. Sš se dea omšlš ačide sšvřieťe sš vea bořatš, překřm anš de ouetš, zamš de lšmšl, solvičšnš de ačidšlš vřnšlš, mšclš akrš de bóbe andoiš kš anš, antře ačeste sš i se dea lante de mirdale, lante de řšndš, o lingřř de sšpš plipš de oleš ší prin ačesa sš i se mřlčoeakš vřrcarša.

4. Anveninřpřie prin arzenikš. (veninš din vaie, šorečikš).

Omšlš are sš antřpřie do lokš ne bolnavš spre vřrcare ší ačeaťa sš o repecřeakš, sš pšpš ka sš vea anš mectokatš kš řšpřnš de ferš, magnesič kš anš (lante de magnesič) anš kšlšdřř, anš rečie, bestřpř bšlšce ší oleššce, ší sš'š antřpřie spre vřrcare, deakš ačesa n'arš zřma de cine.

5. Anveninare prin řšpřnš de aramš, (grünspan) ší alše přeparate de aramš. Ačí trebšo sš se anřkšpřšpře toľe bestřpře akre; ší sš se spřikoeakš repecřita vřrcare, prin ačštopřla voratšop bestřpře de anš mectekatš kš alššpřš de oš, anš de zšharš, lante de magnesič, lante, zepš, zšmšpř do karne, ší bestřpře bšlšce.

Toľš an modšlš ačesta sš pšřoadš omšlš la anveninřpří kš přeparate de merkřř seš arčintvřš, seš kš alše metalš

6. Anveninřpří prin plante seš trřpřpří animalš.

De ačeaťa se řinš vřpřičí, karnea anřpřičí, křpřačí ší vřřnza šřikakš, kantarideľe (kšpře de trřpře), opřlš, kškřta, čřšma řeťeť, (o plante) dečetara (o plante) beladonna seš mšpřřřna, mššlřřiča (o plante) š. a. a. Ší an ačeste anřšmšlřpří de anveninare trebšo sš kaste omšlš dšpš ačesa, ka čele mřnkate sš se dea de lokš ašarš prin repecřitš vřrcšřpřř, spre skopřlš ačesta sš se antřpřie anřiđitšrea anveninatšlš ší sš i se anšlš stomaxšlš kš anš kšlšdřř, kš bestřpře bšlšce, oleššce, antř'ačesa i se póte da ší kafea neagrš kalšš an pectimšpří.

La kantaride ší tinktura řšitš din ačele, la křpřačí ší vřřnšš šřikakš nš este kš kale a da bolnavšlš olešš ší bestřpře oleššce.

Előforduló ájulás vagy szédülésnél meg kell öntözni a fejet hideg vízzel, hideg borongatókat kell rakni a före; a kimaradó vagy gyenge lélekzésnél pedig az I. 9, 10 és 11 alatt említettek szerint kell bántani.

VII. Testi sérüléseknél való bánásmód mint: sebeknél, esonttöréseknél, kimaradásoknál s t a.

1. A hirteleni életveszedelem testi sérüléseknél keletkezhetik elvérzésből és erős testi rendülésből.

a) Egy csekély, ha mindjárt hosszabb ideig is tartó vérzés magára véve jelentéktelen; hogy pedig ez se ujittassék vagy szükség nélkül fentartassék, mellőzni kell a sebet megmosni, vagy az elfolyt és rászáradott vért szándékoson letörölni.

Egy erősebb vérzés megállíttatik, ha összefogott lenvászon vagy egy tekercs lentépet (Charpie) melly előbb hideg vízbe, mellybe eczetet, pálinkát, timsós vizet is lehet elegyíteni, mártatott, rakatik rá és erőssen rákötetik; továbbá meg lehet állítani a vérzést ráhírtelt gyantaporral, timsóval, liszt- vagy szénporral, vagy pedig egyesíteni kell mindkét bánásmódot.

Legnagyobb az életveszedelem, midőn egy nagyobb ütér löktetve sugar- vagy árként vérzik. Ez esetben rá kell nyomni erőssen az ujjat a vérző helyre mindaddig, míg egy szoros kötést lehet alkalmazni, erre nézve készíteni kell egy a seb nagyságának megfelelő kemény gombolyékot vagy dugaszt összefogott lenvászonból, tépésből, egy gombolyék taplót s a t. mellyet hasonlólag a fentemlített vérállító szerek valamelyikével ásztatni vagy behinteni lehet, azt rá kell nyomni hirtelen az ujjnak elvétele után a sebre és lekell erőssen kötni egy kötővel vagy keszkenővel, úgy hogy a rátett gombolyék erőssen rányomódjék. Ezen kötélek felett hideg boritékokat (umschlag) kell rakni.

b) Az agyvelő, gerinczvelő, mintsintén a többi mell- és has-létszerek megrezzenése mindég szédülés által mutatkozik szélhűdéssel vagy a nélkül.

Hideg boritékokat kell rakni a fejére, körülményekhez képest a mellére vagy hasára, öntözgetni kell hideg vízzel, és segíteni kell elő a félbeszakadt lélekzést s épügy a vérforgást is a fenebb I. 9, 10 és 11 alatt említett módszer alkalmazása által.

Bei vorkommender Ohnmacht, oder Betäubung begieße man den Kopf mit kaltem Wasser, mache kalte Umschläge auf den Kopf; bei ausbleibenden oder sehr schwachen Athmen aber, verfare man wie sub I, 9, 10 und 11 angeführt worden ist.

VII. Verfahren bei körperlichen Beschädigungen, als: Wunden, Knochenbrüchen, Verrenkungen u. s. w.

1. Die plöyliche Lebensgefahr bei körperlichen Verletzungen kann herbeigeführt werden durch Blutung und durch starke Erschütterung des Körpers.

a) Eine geringe, wenn auch länger anhaltende Blutung ist an sich ohne Bedeutung; um aber auch diese nicht zu erneuern oder unnügerweise zu lange zu unterhalten, vermeide man es die Wunde zu waschen, oder das geronnene eingetrocknete Blut vielleicht absichtlich zu entfernen.

Eine stärkere Blutung wird gestillt durch Auflegen und Festbinden von zusammengelegter Leinwand oder eines Ballen von gepuzter Leinwand (Charpie), welche früher in kaltes Wasser, dem auch Essig, Branntwein, Alaunwasser beigemischt werden kann, getaucht wurde, oder die Blutung wird gestillt durch Aufstreuen von gepulvertem Kollofonium, Alaun, von Mehl- oder Kohlenpulver, oder man verbindet beide Verfahrensweisen.

Am größten ist die Lebensgefahr, wenn eine größere Schlagader stoßweise im Strahle oder Strome blutet. In diesem Falle drücke man den Daumen oder einen anderen Finger auf und über die Ausflußstelle fest und so lange an, bis man einen Druckverband anlegen kann, zu letzterem Behufe bereite man sich einen der Größe der Wunde entsprechenden festen Knäul oder Pfropf von zusammengelegter Leinwand, Charpie, einen Klumpen Zündschwamm, u. s. w. welcher auch mit einem der oben angeführten Blutstillungsmittel angefeuchtet oder befeuert werden kann, drücke ihn schnell nach Entfernung des Fingers auf und über die Wunde an, und binde ihn in entsprechender Weise durch eine Binde, ein Tuch, ein Band u. s. f. so daß der aufgelegte Knäul kräftig angeedrückt bleibt. Ueber diesen Verband mache man kalte Umschläge.

b) Die Erschütterung des Gehirns, Rückenmarkes, sowie der übrigen Brust- und Bauchorgane, äußert sich immer durch Betäubung mit oder ohne Lähmung. Man wende kalte Umschläge auf den Kopf, nach Umständen auf die Brust oder den Bauch an, mache Begießungen mit kaltem Wasser und unterstütze das aussetzende Athmen und somit auch den Blutumlauf durch Anwendung des oben sub I, 9, 10 und 11 angeführten Verfahrens.

Benindž lešinž sož amecualž, trežžo ždatž kapžlž kž anž reče, ší sž se fakž đlvžlišo reči, ne kanž, deakž recžflarosa đlpealtž sož ecte fórtle slabž, are omžlž sž pžrčeadž đžpž čele đlširate sž I, 9, 10 ší 11.

VII. Прочесѡра за вѣтъмѣрї трѡпешї прекум: за рана, Фрѡнтѡре де ѡсе, скрїнтїѡре ш. а. а.

1. Перїкѡлѡđ de вїѡцѡл непревѡзѡтѡ ла вѣтъмѣрїле трѡпешї се нѡте проđѡче прїп сѡнѡераре мї прїп о сгѡđсіре маре а трѡпѡлѡ.

a) О сѡнѡераре маї мїкѡ, de шї đїне маї đndelanzž, нѡ are нїчї о đncemnzlate, đncž спре а нѡ о репѡї шї ачѡаста, соѡđ спре а нѡ о đїне преѡ лнрž Фѡрѡ de фолосѡ, сž đлкѡнїѡре омѡлž а спѡла рана, соѡđ а đелѡрта кž воїа сѡнѡцелѡ че а кѡрсѡ шї с'а žкатž.

О сѡнѡераре маї маре се ва опрї прїп ашезарѡа шї лѡгарѡа кž đлфѡшѡрѡре de пѡнѡз соѡđ а žпѡї đlvžlїѡре đїп скамѡ de пѡнѡз (шарпїѡ), карѡ маї пainte с'а đmmžiatž đп anž reče, đп карѡ се нѡте мѡцѡка шї ѡцѡлž, вїнарѡсѡ, anž de пѡатрѡ акрѡ; соѡđ сѡнѡераре се опрѡше прїп прѡсѡрарѡа кž колофонž пѡлверїcatž, прїп пѡлверѡ de пѡатрѡ акрѡ, de Фѡрїпѡ аđ de кѡрѡнї, соѡđ đппрѡвнѡđđ амѡеле ачѡсте modžрї de прочесѡрѡ. Маї маре ecte primedїa вїѡцѡї, канđđ о артерїѡ маї грѡсѡ đппрѡшкѡ кž пѡвалž đп разѡ аđ đп торїпте. Дп канѡлž ачѡста омѡлž трѡже сž actžne кž deцѡлѡлž чѡлž марѡ аđ кž алѡлž газра, нѡлž канđđ се нѡте лѡга, сїре скопѡлž ачѡста омѡлž сž гѡлѡскѡлž žпđ donž вѡрѡтѡсѡ đїп вѡкѡđї de пѡнѡз соѡđ шарпїѡ канž đїне рана, не карѡ are сž пѡлž о вѡкатž de еаскѡ мѡле ш. а. а. карѡ апѡї се нѡте žмежї соѡđ прѡсѡра кž žпѡлž đїп мїжѡчѡле de опрїреѡ сѡнѡерѡреї чѡ с'а арѡлатž маї сѡсѡ, ачѡлž actžпѡшѡ апѡї are сž се пѡлž đп локѡлž deцѡлѡлž кž жѡѡлž не đптрѡга ранѡ шї сž се лѡче đп modž кѡвїпчїѡсѡ прїп о лѡгѡтѡрѡ, прїп о канрѡ ш. а. а. actfelїž, ка donžлž ачѡла сž рѡтѡне лїпїž вїне. Пѡсте лѡгѡтѡра ачѡаста апѡї сž се факž đlvžlišo кž anž reče.

b) Скрїѡртѡра кресрїлѡр, а мѡđѡвѡї спїнѡреї, прекум шї а чѡлѡрлалѡе ѡргѡне але пѡнтѡлї шї але фѡлѡлї се арѡтѡ totdeazna прїп амѡїре, кž, аđ Фѡртѡ đпѡпѡнїре соѡđ paralїcare.

Омѡлž are сž đптрѡвїпѡцѡзѡ đlvžlišo reči не канž, đžпž đппрѡцїѡртѡрї не пѡнтž аđ не фѡле, сž факž žđртї кž anž reče, шї сž спрїжѡпѡсѡкѡ đптрѡрѡnta рѡсѡларѡе прїп жрмарѡ мї чѡркѡїреѡ сѡнѡелѡ! прїп đптрѡвїпѡгарѡа прочесѡреї арѡlate маї đп сѡсѡ сž I, 9, 10, шї 11.

2. Minden hasonló esetekben, valamint általában minden sebzetekenél, csonttöréseknél, kimarulásoknál e mellett egy kényelmes fekvésről kell gondoskodni a megsérült számára, és ha azt el kéne szállítani, arra kell ügyelni, hogy a szenvedő rész mentől kevesebbé rázódjék, ütődjék és nyomódjék, mit legczélszerűbben lehet elérni, ha a beteg egy lágy ágyra, p. o. szalmára, szénára vagy ágyneműre fektetve, egy saraglyával, télben pedig egy szánnal vitelik el.

3. Csonttöréseknél, kimarulásoknál minden esetre mellőzni kell minden kísérleteket, a sérült részt helyre akarni igazítani.

VIII. Azokkal való bánásmód, kik beteg állatoktól különösen kutyáktól, mérges kigyóktól vannak megmarva.

Meg kell jól mosni és tisztítani a sebet eczettel, erős sós vízzel, huggyal, luggal, szappanlével, s e szerint hagyni kell a vért több ideig folyni, vagy pedig elé kell segíteni a vérfolyást a sebek mérsékelt megnyomása által kifelé.

Azonban mindég legczélszerűbb lesz, a sebet szájjal megszopni, minthogy e mellett senki sem veszedelmeztetik, hogyha a száj egészséges, az ajkók nincsenek felpattagzva, és vigyázatból a beszívott vér azonnal kiköpetik.

2. In allen solchen Fällen, sowie überhaupt bei allen Verwundungen, Knochenbrüchen, Verrenkungen, forge man nebstbei für eine bequeme Lagerung des Verletzten und soll derselbe transportirt werden, siehe man darauf, daß der leidende Theil so wenig als möglich erschüttert, gezerrt, gestoßen und gedrückt werde, was nach hergestellten weicher Unterlage für den Kranken z. B. durch Stroh, Heu, Betten u. an zweckmäßigsten durch eine Tragbahre, im Winter durch einen Schlitten erreicht wird.

3. In jedem Falle unterlasse man alle Versuche, bei Knochenbrüchen, Verrenkungen, den verletzten Theil einrichten zu wollen.

VIII. Behandlung der von kranken Thieren insbesondere Hunden, von giftigen Schlangen Gebissenen.

Man wäsche und reinige die Wunde mit Essig einer starken Salzauflösung, Urin, Lauge, Seifenwasser sorgfältig aus, und unterhalte auf die Weise zugleich die Blutung durch längere Zeit, oder unterstütze dieselbe durch mäßigen Druck nach der Wunde hin. Immer aber wird das Saugen an der Wunde mit dem Munde das Zweckmäßigste seyn, indem hierbei Niemand Gefahr läuft, wenn der Mund gesund, die Lippen nicht gesprungen sind, und aus Vorsicht das Gingesaugte sogleich ausgespuckt wird.

2. An toate antajmpirile aचेते, प्रकृतमि deobuste ला तोते र्पनिरले, फ्रज्तिरले de obcъ, скринтирле, съ айъ отълъ рлице не лжнъ челелале de зпъ аштеpnstъ komodъ a вътъmatълі, ші deакъ чере тpeвzица а лі стpъпpтаре, аткнчї тpeвзе прївїтъ ла ачeca, ка парtea че сѣфepe, съ нѣ ce cъдъіe, съ нѣ ce мїctъіacкъ, съ нѣ ce дппїнгъ, аъ ce ce апесе, кape дъпъ че ce прeгъemte пeнтpъ болнавъ зпъ аштеpnstъ моле d. e. прїн пaіe, фжнъ, шї cпpaіe de пaіъ ш. а. а. ce пoтe къштїга скопълі маї амъсрpaтъ, прїп o тpaгъ, eарпа прїп o сaпїъ.

3. An тоъ antajmparoa ла фpжнтpе de obcъ, ла скpїнтїтpе, съ нѣ ce дпчepче отълъ a пъne ла локъ парtea вътъmatъ.

VIII. Траптаpeа чeлop мъшкaцї de добитoчe болнаве, къ deocсїpе de кънї, de шерїї дивенїпацї.

Aичї are отълъ съ спеле шї съ къръцъ къ сїлїнцъ рана къ оцетълъ зпeї tapї то-пїтpї de сape, къ зpїнъ, лешїe, сънопeлe, шї съ опpеacкъ дп modълъ ачeста totodatъ шї сжпцepapea дп тїпнъ маї лжнъ, coаъ съ o cпpїжїпeacкъ прїп апъсape къштъtatъ ла локълъ papeї.

Totdъazna дпсъ сѣцepoа papeї къ гъpa вa фї лъкрълъ чeлъ маї копeснъzетopїe скопълі, фїїндъ къ ачї нїмeнe нѣ ce прїмeждъemтe, deакъ гъpa eстe cънeтoсъ, шї възeлe нѣ сжпї кpепate, шї апoї доакъ пeнтpъ чїркъmспeк-цївne отълъ скъїпъ de локъ афapъ сѣгъtpa